

Juliusz Ruggieri*, nuncjusz papieski, o sejmie polskim za czasów Zygmunta II Augusta, XVI w.

Zjazd senatorów i posłów zwany sejmem [...] odbywa się następującym sposobem. Król rozpisuje listy do biskupów, wojewodów, większych kasztelanów, a nawet do tych mniejszych, [...] uwiadamia* ich o zwołaniu sejmku i skłaniających go do tego powodach, zapytuje o zdanie, czy sądzą to być z dobrem Rzplitej* i gdzie ma być zwołany. Większa część przystaje na to wszystko, co król postanowi, niektórzy czynią uwagi nad przedmiotami i miejscem zebrania sejmku [...]. [...] Po wybraniu czasu i miejsca król uwiadamia przez starostów szlachtę każdego powiatu o czasie, miejscu i materyjach* przyszłego sejmku, każąc jej wybrać deputowanych z pełnym pełnomocnictwem stanowienia wraz z senatem w sprawach publicznych. [...] Po czym król pierwszy przybywa na miejsce sejmku, niedługo po nim senatorowie, których gdy się większa liczba zgromadzi, król, nie czekając przybycia wszystkich, otwiera sejm tym sposobem.

Arcybiskup gnieźnieński lub który z biskupów mówi mszę [...]. Nazajutrz, gdy się senat zgromadzi, król każe wprowadzić posłów, którzy podług zwyczaju są przypuszczeni* do ucałowania ręki królewskiej [...]. Dnia następnego w połączonych izbach kanclerz lub podkanclerz w długiej mowie do tronu wylicza wszystko, co ma być oddane pod rozwagę sejmujących, i na tym kończy się otwarcie sejmku.

Czwartego dnia, gdy się wszyscy zgromadzą, podkanclerz zapytuje każdego senatora o zdanie. Naprzód mówi arcybiskup gnieźnieński, po nim lwowski, dalej biskup krakowski i tak następnie każdy z kolei podług starszeństwa*. Król, wyrozumiawszy myśl* senatorów, podaje od siebie nazajutrz każdy przedmiot do dalszego roztrząśnienia, o czym wszystkim naradza się senat czasem w przytomności* posłów, czasem w ich nieobecności. Król zapytuje wtenczas o zdanie posłów, którzy wprzód już naradziwszy się o wszystkim w swej izbie, odpowiadają w krótkości przez swego marszałka [...]. [...] Do króla należy zwoływanie sejmów [...].

Wiek XVI–XVIII w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa: WN PWN, 1999, s. 98–99.

- * Ruggieri (czyt. rudźjeri)
- * uwiadamiać – informować
- * Rzplita – Rzeczpospolita
- * materyje – poruszane sprawy, zagadnienia
- * przypuszczać – dopuszczać
- * starszeństwo – tu: ranga sprawowanego urzędu
- * wyrozumieć myśl – tu: zapoznać się ze stanowiskiem
- * przytomność – obecność

Praca z materiałem

- 1.** Opisz przebieg sejmku walnego.
- 2.** Na podstawie wiedzy pozaźródłowej określ zakres obowiązków urzędników państwowych wymienionych w tekście: wojewoda, kasztelan, kanclerz, podkanclerz.
- 3.** Wyjaśnij, jakie zmiany zaszły w funkcjonowaniu polskiego sejmku za panowania Zygmunta Augusta. Skorzystaj z wiedzy pozaźródłowej.
- 4.** Scharakteryzuj rolę Kościoła w funkcjonowaniu polskiej demokracji.
- 5.** Przedstaw strukturę polskiego sejmku w XVI w.